

Arcot kapott a Homo naledi

Az észak-afrikai régészeti lelőhely, a Rising Star barlang önmagát is felülmúló új leleteket adott: a *Homo naledi* emberszabású néhány példányának maradványait, köztük egy szinte teljes koponyát. Így először láthattuk meg a *Homo naledi* arcát. A felfedezés értékét tovább növeli, hogy világossá vált: a *Homo naledi*nek már volt temetkezési kultúrája.

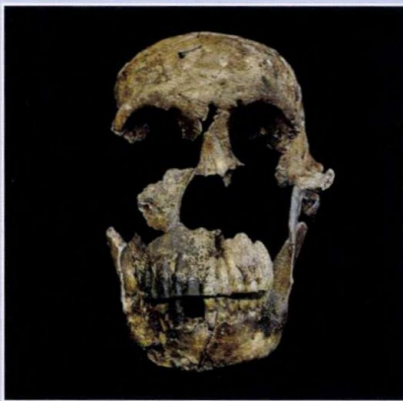
Az észak-afrikai *Emberiség bölcsője* nevű világörökségi terület eddig is arról volt híres, hogy bőségesen ellátta a régészeket értékes, a legkorábbi emberi kultúra kialakulására utaló leletekkel. A területen található Rising Star barlangrendszer (más neveken Westminster vagy Empire barlang) tavaly az eddigi legnagyobb emberszabású-fosszília-lelőhellyel ajándékozta meg a tudományt. Nemrégiben egy nemzetközi kutatócsoport egy új termet tárt fel a barlangban, ahol a területen újonnan megtalált humán rokon, a *Homo naledi* emberszabású újabb maradványaira bukkant. A felfedezést az *eLife* folyóiratban megjelent tanulmányban jelentették be 2017 május 9-én. A tanulmányból egy olyan emberszabású képe rajzolódik ki, mely osztozott a Földön a modern emberrel és talán más emberszabású fajokkal 226 000–335 000 évvel ezelőtt. Az új maradványok legalább három, fiatal és felnőtt egyedtől származnak, és tartalmaznak egy „gyönyörűen egészben maradt koponyát” is, mondta John Hawks, a University of Wisconsin-Madison (USA) antropológusa.

Hawks, a Rising Star barlangban dolgozó kutatócsoport vezetője és a tanulmány szerzője elmondta, hogy az, hogy az eredetileg feltárt *Homo naledi*-maradványokhoz közel, egy másik kamrában szintén több maradványt találtak, támogatja azt a feltevést, hogy a *Homo naledi* gyűjtötte a halottait, azaz temetkezett – ez meglepő viselkedés, mely nagy intelligenciáról árulkodik, és talán a kultúra első jeleiről.

„Ez a tény azt a hipotézist támogatja, hogy a *Homo naledi* sötét, csendes helyeket használt arra, hogy a halottait eltemesse. Hiszen mi az esélye

annak, hogy két ilyen módon létrejött helyszín a véletlen műve legyen?” – mondta Hawks.

Az új barlangterem, a Lesedi-kamra, körülbelül 100 méterre található a Dinaledi-kamrától, ahol az első *Homo naledi* maradványokat megtalálták, melyek legalább 15, különböző korú egyén csontvázat tartalmazták. A kutatócsoport, melyet Hawks mellett Lee Berger, a University of Witwatersrand (Dél-afrikai Köztársaság) antropológusa, a tanulmány szenior szerzője vezetett, eddig több mint

A *Homo naledi*, „Neo” kopnyája, melyet a Lesedi kamrában találtak meg
(FOTÓ: JOHN HAWKS/UNIVERSITY OF WISCONSIN-MADISON)

130 új *Homo naledi* fossziliát állított helyre, melyek a Lesedi-kamrából valók. Az új lelőhelyet nehéz megközelíteni, a kutatóknak kúszva, mászva, sötét alagúton át kell a kamrába eljutni.

A *Homo naledi* felfedezése 2013-ban kezdődött a Dinaledi-kamra feltárásával, a kutatók már akkor azt nyilatkozták, hogy legalább egy évtizedre való munkát ad majd a lelőhely. Az újonnan felfedezett maradványok legalább három – két fiatalabb és egy felnőtt – egyentől valók, és a kutatók arra számítanak, hogy még több fosszília kerül elő, ahogy tovább haladnak az ásatással. Az egyik fosszília, mely egy 5 év alatti gyerektől való, a testből és a fejből is tartalmaz csontokat. A felnőttet eddig egy állkapocs és egy lábból való csont képviseli.

A harmadik egyén csontváza, melyet „Neo” névre kereszteltek, mely szeszotó nyelven ajándékot jelent, figyelemreméltó módon teljes. A koponyát rendkívüli részletességgel helyreállították, ezzel a

*Homo naledi*ről az eddiginél sokkal teljesebb portrét kaptak. „Végre megláttuk a *Homo naledi* arcát” – jegyezte meg Peter Schmid, a University of Witwatersrand és a University of Zurich (Svájc) munkatársa, aki több száz órát töltött a koponya törekeny csontjainak helyreállításával.

„Neo csontváza egyike a valaha felfedezett legteljesebb csontváznak, technikai értelemben teljesebb, mint a híres Lucy” – mondta Berger, a University of Witwatersrand paleoantropológusa.

„Az új csontváz koponyája tartalmazza az arc nagy részét, beleértve a belső szem és az orr területének finom csontjait is. Néhány csont ahhoz ad további megerősítést, amit már eddig is gondoltunk. A Neo csontváznak van egy teljes kulcscsontja, és egy csaknem teljes combcsontja, ami megerősít bennünket abban, amit eddig gondoltunk a *Homo naledi* egyedek méretéről és termetéről, és hogy jól mászott és járt is. A csigolyák is nagyszerűen megőrződtek és kivételesek – olyan alakjuk van, melyet eddig csak a neandervölgyiek esetében láttunk” – mondta Hawks, a korai emberszabásúak szakértője.

A két barlangterem együttesen az eddigi legteljesebb adatot szolgáltatva a kutatóknak egy olyan emberszabásúról, aki nem a neandervölgyi és nem a modern ember. „A Lesedi-kamra új fossziliáival együtt már körülbelül 2000 *Homo naledi* darabunk van, melyek legalább 18 egyentől valók. Így már több maradványunk van a *Homo naledi*től, mint bármely eddig feltárt kihalt emberszabású fajtól vagy populációtól, kivéve a neandervölgyieket” – mondta Hawks.

Annak a jelenségnek, hogy a *Homo naledi* föld alatti kamrákba gyűjtötte a halottait, ahová nehéz eljutni, egyetlen párhuzama van a neandervölgyiek körében. Egy mély spanyolországi barlangban, a Sima de los Huesosban lelték fel annak bizonyítékát, hogy a neandervölgyi ember 400 000 évvel ezelőtt eltemette halottait.

„A *Homo naledi* agya csak egyharmad akkora mint a miénk. Tehát világos, hogy nem ember, de mégis osztozunk vele a viselkedés egy nagyon mély vetületén, azon, hogy gondját viselik az egyénnek annak halála után is. Azt hiszem, az emberi kulturális gyakorlatok legmélyebb gyökerét találtuk meg” – mondta Hawks.

SZILÁGYI-NAGY ILDIKÓ